

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Craffu Gofal
Dyddiad	7 Gorffennaf 2022
Arweinydd Lleol	Y Cyngorydd Dilwyn Morgan
Swyddog Cyswllt Lleol	Alun Gwilym Williams, Uwch Reolwr Busnes
Arweinydd / Uwch-Swyddog Cyfrifol Rhanbarthol:	Morwena Edwards a Clare Darlington (Cyd-Gadeiryddion y Bwrdd Comisiynu Rhanbarthol)
Swyddog Cyswllt Rhanbarthol:	Sarah Bartlett / Catrin Perry
Pwnc:	Adroddiad Drafft Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru 2022

1 Pwrpas yr adroddiad

- 1.1 Darparu trosolwg o Adroddiad Sefydlogrwydd Marchnad Gogledd Cymru 2022 , [ASM] (Atodiad 1) sydd wedi'i lunio fel gofyniad dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.
- 1.2 Rhaid llunio un Adroddiad Sefydlogrwydd Marchnad rhanbarthol ar gyfer Rhanbarth Gogledd Cymru a'i gymeradwyo gan y Cyngor Llawn ar gyfer pob un o ardaloedd yr awdurdodau lleol (Gwynedd, Ynys Môn, Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint a Wrecsam) a Bwrdd y Bwrdd Iechyd Lleol.
- 1.3 Dylai'r asesiad o'r farchnad ofal gael ei gynhyrchu a'i gyhoeddi erbyn mis Mehefin 2022. Mae drafft o'r adroddiad hwn wedi'i rannu â Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, fe'i gwnaed yn glir iawn i Lywodraeth Cymru mai drafft cynnar yw hwn nad yw wedi'i gymeradwyo eto gan Gynghorau llawn pob Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd. Mae'r broses gymeradwyo hon yn cael ei chynnal rhwng mis Gorffennaf a mis Hydref 2022 gyda fersiwn derfynol yr ASM yn mynd i'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol yn eu cyfarfod ym mis Tachwedd 2022 cyn eu cyflwyno i Lywodraeth Cymru.

Rhaid cyhoeddi'r ASM terfynol ar holl wefannau'r awdurdodau lleol, gwefan y bwrdd iechyd a gwefan y bartneriaeth ranbarthol yn Gymraeg ac yn Saesneg. Bydd copi o'r adroddiad yn cael ei gyflwyno i Weinidogion Cymru. Mae'r ASM Rhanbarthol Llawn yn ddogfen hir ac yn adroddiadau cryno a bydd crynodeb gweithredol a fformatau hygyrch hefyd ar gael er mwyn gwneud y cynnwys a'r negeseuon allweddol yn fwy hygyrch a defnyddiol.

2 Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1 Ceisio cefnogaeth y pwyllgor i gymeradwyaeth yr adroddiad gan y Cabinet a'r Cyngor.

3 Argymhelliad

- 3.1 Bod y pwyllgor yn cymeradwyo Adroddiad Sefydlogrwydd Marchnad Gogledd Cymru 2022 i'w gyflwyno i'r Cabinet a'r Cyngor.

4 Manylion yr adroddiad

- 4.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno'r Cod Ymarfer ar gyfer paratoi Adroddiadau Sefydlogrwydd Marchnad i gefnogi'r gofyniad hwn a nodir yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (2014).
- 4.2 Mae Cod Ymarfer ASM yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol a byrddau iechyd lleol weithio mewn partneriaeth i baratoi a chyhoeddi adroddiad sefydlogrwydd y farchnad yn seiliedig ar ddata ar gyfer pob ardal awdurdod lleol yn ogystal â fersiwn agregedig ar ôl troed y BPRh. Mae'r Cod Ymarfer yn nodi:

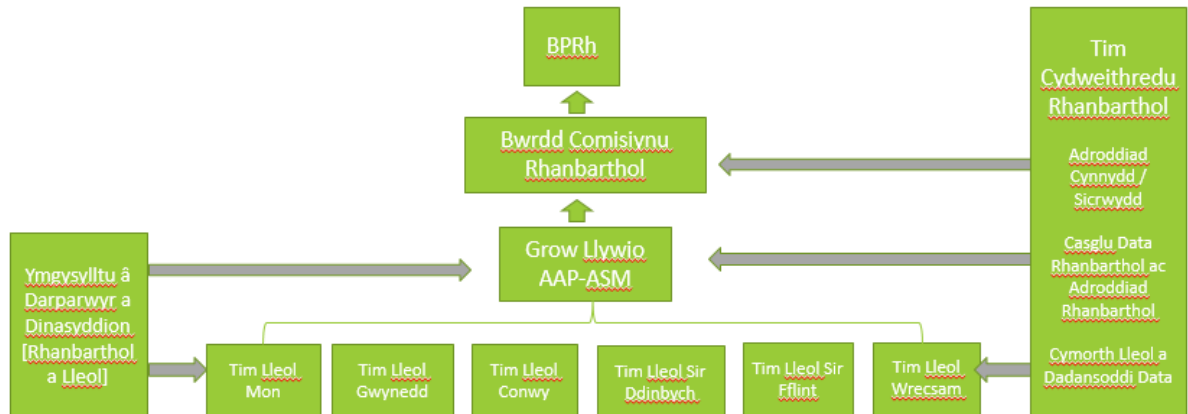
"Mae'r ddyletswydd i baratoi a chyhoeddi adroddiad ar sefydlogrwydd marchnad, fel y'i nodir yn Neddf 2014, yn eistedd gyda phob awdurdod lleol, ond mae'r Rheoliadau'n ei gwneud yn ofynnol iddynt gyflawni'r swyddogaeth hon ar ôl troed rhanbarthol ac mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd Lleol, fel y bydd un adroddiad ar sefydlogrwydd y farchnad yn cael ei baratoi ar gyfer pob un o'r saith ardal BPRh ledled Cymru" [CY Adran 3.11]

- 4.3 Fodd bynnag, rhaid i awdurdodau lleol sicrhau bod adroddiad sefydlogrwydd marchnad hefyd yn cynnwys asesiad o'r farchnad ar gyfer gofal a chymorth ym mhob ardal awdurdod lleol yn ogystal ag ar draws ardal BPRh yn ei chyfanrwydd [CY Adran 3.13]
- 4.4 Fel hyn, bydd yr adroddiad yn llywio'r broses o wneud penderfyniadau rhanbarthol a lleol ynghylch comisiynu gofal a chymorth (yn enwedig, ond nid yn unig, gwasanaethau rheoledig), gan fwydo i mewn i'r cynllun ardal strategol ar gyfer ardal BPRh a helpu i lunio strategaethau comisiynu lleol a rhanbarthol [CY Adran 3.14].
- 4.5 Wrth baratoi eu hadroddiadau sefydlogrwydd marchnad, rhaid i awdurdodau lleol gynnal, mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd Lleol a phartneriaid eraill y BPRh, asesiad o ddau agwedd:
 - a) **digonolrwydd y gofal a'r cymorth i ddiwallu anghenion** a galw am ofal cymdeithasol fel y nodir yn yr asesiad o anghenion y boblogaeth, a
 - b) **sefydlogrwydd y farchnad** ar gyfer gwasanaethau a reoleiddir sy'n darparu gofal a chymorth [CY Adran 4.2].
- 4.6 Mae'r asesiad o sefydlogrwydd y farchnad yn canolbwyntio ar wasanaethau rheoledig. Y rhain yw:

- gwasanaethau cartrefi gofal (oedolion a phlant)
 - gwasanaethau llety diogel (ar gyfer plant)
 - gwasanaethau canolfannau preswyl i deuluoedd
 - gwasanaethau mabwysiadu
 - gwasanaethau maethu
 - gwasanaethau lleoli oedolion ('bywydau a rennir')
 - gwasanaethau eiriolaeth
 - gwasanaethau cymorth/gofal cartref
- 4.7 Mae Cod Ymarfer ASM hefyd yn nodi, er nad yw gwasanaethau ataliol yn wasanaethau a reoleiddir, ei bod yn ofynnol i awdurdodau lleol a Byrddau Iechyd Lleol nodi ystod a lefel y gwasanaethau ataliol y bydd eu hangen i ddiwallu'r anghenion hynny a nodwyd yn yr Asesiad o Anghenion y Boblogaeth ac asesu sut y gall argaeledd gwasanaethau ataliol hefyd gael effaith fawr ar yr angen am wasanaethau rheoledig. Felly, rhaid ystyried gwasanaethau ataliol fel rhan o'r ASM.
- 4.8 Mae'r Cod Ymarfer hefyd yn nodi themâu eraill y mae'n rhaid eu hystyried yn yr ASM gan gynnwys:
- a) Gwerth Cymdeithasol
 - b) Y Gymraeg
 - c) Gweithlu
 - d) Taliadau Uniongyrchol a darpariaeth a ariennir ei hun
- 4.9 Mae cysylltiad cryf rhwng yr ASM ac Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru 2022 a gynhyrchwyd yn ddiweddar lle mae'r asesiad o anghenion y boblogaeth yn nodi'r angen a'r galw ar hyn o bryd ac a ragwelir am ofal a chymorth, ac ystod a lefel y gwasanaethau y bydd eu hangen i ateb y galw hwnnw. Bydd yr adroddiad sefydlogrwydd marchnad yn asesu digonolrwydd y gofal a'r cymorth a ddarperir i ddiwallu'r anghenion a'r galw a adnabyddwyd yn yr asesiad o anghenion y boblogaeth.
- 4.10 Er bod yr ASM yn ofyniad statudol, nid dyma'r prif reswm dros wneud y gwaith. Mae'r ASM yn ddogfen hanfodol sy'n darparu sylfaen dystiolaeth i gefnogi sefydliadau a gwasanaethau ar draws y rhanbarth, yn benodol mae i'w defnyddio ar gyfer cynllunio strategol sy'n sail i integreiddio gwasanaethau a chefnogi trefniadau gweithio mewn partneriaeth.
- 4.11 Mae swyddogion wedi treulio llawer o amser yn cynhyrchu papurau gwaith lleol, dadansoddiad data ac ymchwiliad i lywio'r adroddiad rhanbarthol. Mae'r papurau gwaith hyn, er nad ydynt wedi'u cyhoeddi fel rhan o'r adroddiad

rhanbarthol, yn ddogfennau cynllunio gwerthfawr. Mae'r dull a ddefnyddiwyd gennym ar gyfer y gwaith hwn wedi'i nodi yn Ffigur 1 isod.

Ffigur1 – Dull Gogledd Cymru o ddatblygu'r AAP&ASM

- 4.12 Bydd y dogfennau AAP ac ASM yn cael eu defnyddio i gynllunio cynllun cyflawni lleol a rhanbarthol a chynlluniau datblygu gwasanaethau wrth symud ymlaen. Mae'r negeseuon lleol allweddol yn Adran 5 y papur hwn.
- 4.13 Mae hefyd yn hanfodol bod y ddwy ddogfen yn cael eu diweddarau a'u bod yn cael eu defnyddio fel dogfen fyw ar gyfer cynllunio parhaus. Felly, bydd Grŵp Llywio AAP-ASM [gweler Ffigur 1] yn parhau i gyfarfod i gynnal yr adolygiad diweddarau a pharhaus hwn o'r ddwy ddogfen ac i weithio gyda'r timau lleol ar ddatblygu'r cynlluniau gweithredu/cyflawni rhanbarthol a lleol.
- 4.14 Mae'r gofyniad i lunio adroddiad hygyrch, rhanbarthol mewn cyfnod amser mor fyr wedi cyfyngu beth a ellir ei gynnwys. Mae'r gwaith wedi'u paratoi yn ystod cyfnod heriol iawn yn sgil pwysau a heriau capasiti ad draws y sefydliadau partneriaeth. Mae wedi golygu cryn dipyn o ymdrech gan swyddogion i wneud yn siŵr bod dogfen ystyrlon yn cael ei chreu.
- 4.15 Dylid nodi nad yw rhai o'r ffynonellau data cenedlaethol ar y farchnad gofal ar gael ac felly yr ydym wedi dibynnu'n drwm ar wybodaeth gomisiynu lleol a rhanbarthol.
- 4.16 Nid yw'r ddogfen ASM terfynol felly yn berffaith ac rydym yn argymhell diweddarau wrth i ddata cenedlaethol newydd ddod ar gael a bod mwy o waith yn cael ei wneud yn lleol e.e. effaith Covid, heriau ariannol ac effaith ail-gydbwysu gofal cymdeithasol ar y farchnad gofal. Byddwn yn datblygu proses barhaus i wella a diweddarau'r ASM fel ei fod yn parhau'n ystyrlon ac yn gyfredol. Bydd hyn hefyd yn helpu i'w wneud yn broses fwy hylaw.
- 4.17 Mae'r ASM wedi'i greu ar y cyd ac wedi'i arwain gan waith ymgysylltu. Cynhaliodd swyddogion arweiniol lleol a rhanbarthol ddadansoddiad o'r data, adolygiadau o'r llenyddiaeth gefndir, adolygiadau o wasanaethau a gwaith ymgysylltu ychwanegol a oedd yn canolbwyntio ar faterion penodol. Mae'r materion allweddol a'r themâu a nodwyd yn seiliedig ar ymgynghoriad ac adborth gan staff, sefydliadau partner, cydweithwyr lechyd Cyhoeddus Cymru a'r Bwrdd Iechyd Lleol, defnyddwyr gwasanaeth a'r cyhoedd, i nodi anghenion

strategol ar gyfer gofal a chefnogaeth. Roedd hyn yn cynnwys gwybodaeth o strategaethau comisiynu blaenorol ac asesiadau o anghenion.

- 4.18 O'r herwydd mae ein dull cydgynhyrchu yn golygu bod gennym ni ddogfen ASM sy'n ystyrlon ac yn seiliedig ar wybodaeth gan gynnwys amrywiaeth eang o bobl, o gymharu â dogfen wedi'i chreu ar ei phen ei hun yn ystod ymarfer pen desg, sef y dull a ddefnyddiwyd gan ardaloedd eraill yng Nghymru.

5 Negeseuon Lleol Allweddol

5.1 Preswyl a nyrsio

- Mae'r galw am leoliadau mewn cartrefi gofal preswyl a nyrsio yn debygol o gynyddu
- Rydym yn parhau i ddatblygu unedau dementia yng nghartrefi gofal preswyl y Cyngor
- Mae galw am ofal arbenigol dementia; nid oes darpariaeth nyrsio/dementia yn Meirionnydd na Llŷn
- Mae diffyg lleoliadau arbenigol preswyl a nyrsio ar gyfer pobl hŷn sydd ag anabledd dysgu ac sydd hefyd ag anghenion iechyd corfforol a dementia
- Mae angen ffioedd cartrefi gofal sydd yn gynladwy a digonol
- Mae diffyg gweithwyr cefnogol yn y gymuned yn maes anabledd dysgu
- Nid oes darpariaeth iechyd meddwl arbenigol gan gynnwys ar gyfer awtistiaeth neu salwch meddwl difrifol
- Mae bwlch mewn gofal preswyl a nyrsio ar gyfer pobl ifanc sydd ag anghenion corfforol a synhwyraidd

5.2 Byw gyda chefnogaeth

- Mae'r galw am dai gofal ychwanegol yn fwy na'r ddarpariaeth, ac mae cynlluniau ar y gweill i ddatblygu rhagor
- Mae'r berthynas gyda darparwyr tai â chefnogaeth yn dda, a rhwng darparwyr â'i gilydd yn dda hefyd, gyda darparwyr yn cydweithio er mwyn llenwi rotas

5.3 Gofal cartref

- Amcangyfrifir y bydd 1050 o bobl yng Ngwynedd yn ei chael hi'n anodd ymdopi gyda thasgau byw yn annibynnol erbyn 2040, sef cynnydd o 20%
- Nid oes digon o ofal cartref i gwrdd â'r galw, yn enwedig yn ardaloedd Eifionydd a Phwllheli
- Rydym yn datblygu model gofal cartref newydd yng Ngwynedd, a fydd yn canolbwyntio ar yr hyn sy'n bwysig i'r unigolyn ac yn teilwra'r gofal o gwmpas hynny

5.4 Gwasanaethau preswyl i blant a theuluoedd

- Mae diffyg darpariaeth yng Nghymru, ac hefyd yn Lloegr, gyda darparwyr felly yn gweithredu yn ddewisol ac yn osgoi derbyn lleoliadau plant sydd ag anghenion dwys

- Mae'r diffyg darpariaeth yn gwthio ffioedd yn uwch
- Mae angen rhagor o ddarparwyr sy'n gallu darparu gwasanaethau ddrwy gyfrwng y Gymraeg
- Mae 10/16 (63%) o leoliadau preswyl plant Gwynedd wedi eu gwneud tu allan i ogledd Cymru
- Mae'r cynnydd ym mhrisiau stoc dai Gwynedd yn gwneud achos busnes yng Ngwynedd yn llai atyniadol
- Mae diffyg darpariaeth arbenigol ar gyfer plant a phobl ifanc gydag anghenion ymddygiadol ac emosiynol cymhleth

5.5 Maethu

- Mae cynnydd wedi bod ym mhllant Gwynedd sy'n cael eu lleoli gyda rhieni maeth yng Ngwynedd
- Mae angen tua 20 lleoliad maeth newydd bob blwyddyn er mwyn gwella darpariaeth
- Mae diffyg cyllid yn aml yn arwain at ddefnyddio darparwyr all sirol sydd yn ei dro yn arwain at gostau uwch

5.6 Gofalwyr

- Mae rhai gofalwyr sydd angen cefnogaeth yn ei chael yn anodd i gael gofal arall ac yn mynd am gyfnodau hir heb saib
- Mae ystod eang o gefnogaeth ar gyfer gofalwyr di-dâl yn cael ei gyllido drwy grantiau byr dymor a all arwain at ansefydlogi rhai gwasanaethau

5.7 Gweithlu

- 57% o'r gweithlu gofal sydd yn siaradwyr rhugl Cymraeg
- Mae recriwtio staff yn broblem ar draws y sector

5.8 Dylid nodi bod y data lleol a ddefnyddiwyd gennym ar gyfer yr ASM yn newid yn barhaus a'n bod yn ystyried hynny wrth gynllunio ein gwasanaethau.

5.9 Fel y nodir uchod bydd y papurau gwaith a'r ddogfen ASM lawn yn cael eu defnyddio'n lleol i gynllunio gwasanaethau i'r dyfodol, yn enwedig wrth adfer ar ôl y pandemig. Bydd yn ddogfen allweddol i hysbysu'r Cynllun Lles Lleol. Bydd hefyd yn bwydo i mewn i ddogfennau eraill, yn cynnwys y Strategaeth Gymunedol, cynlluniau Trechu Tlodi a chynlluniau Tai/Cefnogi Pobl.

6 Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd?

6.1 Fel a fanylir y Ffigur 1, sefydlodd Cydweithredfa Gwella Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol a Lles Gogledd Cymru grŵp llywio rhanbarthol i arwain ar y gwaith ar gyfer grwpiau technegol, ymgysylltu data a themâu eraill, er mwyn arwain ar dasgau penodol. Mae aelodaeth o grwpiau o bob awdurdod lleol Gogledd Cymru, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC), Iechyd Cyhoeddus Cymru a phartïon eraill gyda diddordeb yn yr asesiad o anghenion megis swyddogion a gyfer y BGC.

6.2 Roedd ymgysylltu â'r ASM yn cynnwys: holiadur ar gyfer sefydliadau sy'n gofyn am eu barn a'u tystiolaeth; ymgysylltu â gwahanol ddarparwyr sector e.e. y

trydydd sector a hefyd gweithdai lleol gyda darparwyr. Mae hyn wedi darparu data ansoddol cyfoethog i lywio'r ASM. Mae canfyddiadau pellach ar gael ar y gronfa ddata ymgysylltu cydweithredu rhanbarthol, sy'n brosiect parhaus i wella'r gwaith o gydgyssylltu gweithgareddau ymgysylltu ar draws y rhanbarth a galluogi gwell defnydd o'r canfyddiadau.

7 Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- 7.1 Mae'r asesiad o ddigonolrwydd a sefydlogrwydd y farchnad ar gyfer gwasanaethau gofal a chymorth a reoleiddir yn yr ASM yn ychwanegu at asesu anghenion gofal a chymorth y boblogaeth a gynhwysir yn y AAP. Mae'r dogfennau AAP a'r ASM yn cyfrannu at gylchoedd cynllunio strategol rhanbarthol a lleol, o ganlyniad bydd hyn yn cefnogi blaenoriaethau corfforaethol yr awdurdodau lleol sy'n gysylltiedig ag anghenion iechyd a gofal cymdeithasol ei phoblogaeth breswyl.
- 7.2 Rhaid llunio Asesiad Llesiant fel un o ofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 gan bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Ystyriodd yr asesiad poblogaeth anghenion gofal a chymorth y boblogaeth tra bod yr Asesiad Llesiant yn cwmpasu ffyniant, iechyd, gwydnwch, cydraddoldeb, diwylliant bywiog, cyfrifoldeb byd-eang a chymunedau cydlynol. Mae gorgyffwrdd rhwng y ddau felly mae tîm prosiect yr ASM yn cysylltu â swyddogion ar gyfer y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus ynghylch cynnydd yr asesiadau o anghenion ac asesiadau lles ac yn rhannu gwybodaeth lle bo angen.
- 7.3 Yn ogystal â llywio ein cynlluniau lleol, bydd cam nesaf y prosiect hefyd yn cynnwys defnyddio'r asesiad poblogaeth ac adroddiad sefydlogrwydd y farchnad i ddatblygu cynllun ardal ar gyfer y rhanbarth. Gall gwaith ar y cynllun ardal yn y dyfodol gynnwys ymchwil ac ymgynghori pellach i archwilio meysydd blaenoriaeth yn fanylach cyn cytuno pa feysydd i'w blaenoriaethu ar gyfer gwaith rhanbarthol. Bydd y cynllun ardal yn cael ei ddatblygu a'i gyhoeddi yn 2023.

8 Goblygiadau o ran Adnoddau

- 8.1 Mae Cydweithredfa Gwella Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol a Lles Gogledd Cymru wedi defnyddio'r staff presennol i gefnogi datblygiad y ASM. Ariannwyd costau cysylltiedig, megis cyfieithu ac ar gyfer ymgysylltu arbenigol hefyd gan y bartneriaeth.
- 8.2 Bu cost i'r awdurdodau lleol, BIPBC ac Iechyd Cyhoeddus Cymru o ran amser staff ac adnoddau i gefnogi'r prosiect. Mae hyn yn cynnwys staff i wneud gwaith ymgysylltu â'r cyhoedd, defnyddwyr gwasanaeth, staff ac aelodau etholedig a staff i gefnogi'r gwaith o ddadansoddi ac ysgrifennu'r adroddiad. Cynhaliwyd mwyafrif y gwaith hwn rhwng mis Ebrill 2021, a mis Mehefin 2022 ar gyfer yr ASM.
- 8.3 Wrth symud ymlaen, bydd yr ASM yn nodi blaenoriaethau rhanbarthol a lleol, ac efallai caiff ei nodi bod angen lefel o fuddsoddi ar y blaenoriaethu hyn, ar lefel ranbarthol neu leol.

9 Risgiau ac Asesiad o Effaith

- 9.1 Ni fu'n bosibl cael cymeradwyaeth gan bob un o'r chwe chyngor a Bwrdd BIPBC erbyn y dyddiad gwreiddiol a roddwyd yng nghod ymarfer MSR ym mis Mehefin 2022 oherwydd yr amser sydd ei angen i gasglu data a chynnal dadansoddiad o'r farchnad yn ogystal ag amserlen cyfarfodydd llywodraethu pob awdurdod lleol a bwrdd iechyd. Er mwyn lliniaru hyn, rydym wedi cysylltu'n agos â Llywodraeth Cymru ynghylch amserlenni diwygiedig ac rydym hefyd wedi anfon drafft cynnar o'r ddogfen atynt er gwybodaeth.
- 9.2 Rhoddir yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn Atodiad 2.

Papurau Cefndir	Lleoliad	Gwybodaeth Gwefan
Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (2014): Cod Ymarfer		http://www.ccwales.org.uk/codes-of-practice-and-statutory-guidance/

